

Rola personelu stomatologicznego w identyfikacji osób dotkniętych przemocą fizyczną i psychiczną

1. METRYCZKA	
Rok akademicki	2026/27
Wydział	Lekarsko-Stomatologiczny
Kierunek studiów	Higiena Stomatologiczna
Dyscyplina wiodąca	Nauki Medyczne (zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Ministra NiSW z 26 lipca 2019)
Profil studiów	Ogólnoakademicki (ogólnoakademicki/praktyczny)
Poziom kształcenia	Studia pierwszego stopnia (I stopnia/II stopnia/ jednolite magisterskie)
Forma studiów	stacjonarne (stacjonarne/niestacjonarne)
Typ modułu/przedmiotu	Fakultatywny (obowiązkowy/fakultatywny)
Forma weryfikacji efektów uczenia się	Zaliczenie (egzamin/zaliczenie)
Jednostka prowadząca /jednostki prowadzące	Zakład Stomatologii Dziecięcej Uniwersyteckie Centrum Stomatologii WUM ul. Binieckiego 6 02-097 Warszawa Sekretariat: tel/fax: 22 116 64 24 e-mail: pedodoncja@wum.edu.pl Studium Psychologii Zdrowia ul. Litewska 14/16, 00-575 Warszawa tel.: (22) 116-92-11, e-mail: zpkm@wum.edu.pl (oraz adres/y jednostki/jednostek)
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	dr hab. n. o zdr. Dorota Włodarczyk –Studium Psychologii Zdrowia Prof. dr hab. n. med. Dorota Olczak-Kowalczyk – Zakład Stomatologii Dziecięcej
Koordynator przedmiotu	Dr n. med. Marta Kulpa - Studium Psychologii Zdrowia marta.kulpa@wum.edu.pl dr Wiktoria Mól Zakład Stomatologii Dziecięcej wiktoria.mol@wum.edu.pl
Osoba odpowiedzialna za sylabus	dr n. med. Marta Kulpa - Studium Psychologii Zdrowia marta.kulpa@wum.edu.pl
Prowadzący zajęcia	Studium Psychologii Zdrowia Dr n. med. Marta Kulpa marta.kulpa@wum.edu.pl

	Dr n. o zdr. Tomasz Duda tomasz.duda@wum.edu.pl Zakład Stomatologii Dziecięcej Lek.dent. Wiktoria Mól wiktoria.mol@wum.edu.pl Lek.dent. Renata Węgrzyn Renata.wegrzyn@wum.edu.pl Lek.dent. Natalia Dacyna Natalia.dacyna@wum.edu.pl Lek.dent. Andrzej Kołodziejczyk Andrzej.kolodziejczyk@wum.edu.pl
--	---

2. INFORMACJE PODSTAWOWE				
Rok i semestr studiów	3 rok, V semestr		Liczba punktów ECTS	2.00
FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ		Liczba godzin	Kalkulacja punktów ECTS	
Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim				
wykład (W)		15	1,5	
seminarium (S)		10	0,5	
ćwiczenia (C)				
e-learning (e-L)				
zajęcia praktyczne (ZP)				
praktyka zawodowa (PZ)				
Samodzielna praca studenta				
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń		25		

3. CELE KSZTAŁCENIA	
C1	Zapoznanie z problematyką przemocy fizycznej i psychicznej
C2	Wypośażenie studentów w wiedzę i umiejętności niezbędne do identyfikacji klinicznych oraz behawioralnych objawów przemocy fizycznej i psychicznej u pacjentów w gabinecie stomatologicznym
C3	Przekazanie wiedzy i umiejętności dotyczących prowadzenia rozmowy z osobami w kryzysie oraz zapoznanie z procedurami Niebieskiej Karty

4. EFEKTY UCZENIA SIĘ	
Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie
Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:	

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 68/2024 Rektora WUM z dnia 18 kwietnia 2024 r.)

W1	HS_W20 objawy przemocy psychicznej i fizycznej występujące w jamie ustnej i zasady postępowania z osobami dotkniętymi tego typu przemocą
W2	HS_W21 podstawowe objawy wskazujące na stany zagrożenia życia
W3	HS_W17 zna podstawowe pojęcia z zakresu promocji i profilaktyki zdrowia
W4	HS_W52 sposoby współpracy z różnymi grupami odbiorców w aspekcie promocji zdrowia jamy ustnej
W5	HS_W58 uwarunkowania problemów zdrowotnych i społecznych

Umiejętności – Absolwent potrafi:

U1	HS_U03 Stosować różne formy i metody indywidualnej i grupowej edukacji zdrowotnej posługując się wiedzą z zakresu psychologii, socjologii i pedagogiki
U2	HS_U44 Rozpoznać objawy przemocy psychicznej i fizycznej i w razie ich stwierdzenia wdrożyć procedury właściwego postępowania

Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:

K1	HS_K03 Podnoszenia poziomu swoich kompetencji w zakresie umiejętności praktycznych
K2	HS_K08 Empatycznej i asertywnej postawy w relacjach z pacjentem

5. ZAJĘCIA

Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
Wykład 1-10	Przemoc jako problem zdrowotny i społeczny - Definicje i klasyfikacja przemocy. Przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna i zaniedbanie. Mechanizmy powstawania i utrzymywania przemocy. Czynniki ryzyka. Grupy szczególnie narażone. Znaczenie pracowników ochrony zdrowia w identyfikowaniu osób doświadczających przemocy. Przemoc wobec dzieci, osób starszych i osób zależnych. Specyfika krzywdzenia dzieci. Objawy zaniedbania zdrowia jamy ustnej. Zachowania dziecka i opiekuna mogące wzbudzić niepokój. Przemoc i zaniedbanie wobec osób starszych. Osoby z niepełnosprawnością i osoby zależne jako grupy zwiększonego ryzyka. Znaczenie obserwacji relacji pacjent–opiekun. Psychologiczne aspekty przemocy psychicznej i ekonomicznej. Psychologiczne konsekwencje przemocy i komunikacja z pacjentem – Wpływ przemocy i przewlekłego stresu na zachowanie pacjenta. Lęk, wycofanie, nadmierna czujność, trudności w nawiązywaniu kontaktu. Reakcje na badanie i zabiegi stomatologiczne. Zasady komunikacji uwzględniającej doświadczenie traumy. Pytania otwarte i niesugerujące. Zachowania, których należy unikać. Zapewnienie prywatności i bezpieczeństwa rozmowy. Aspekty prawne i etyczne postępowania w przypadku podejrzenia przemocy. Obowiązki pracowników ochrony zdrowia. Tajemnica zawodowa i jej granice. Prawa pacjenta. Postępowanie w sytuacji	HS_W17, HS_W20, HS_W21, HS_W52 HS_W58, HS_U03, HS_U44,

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 68/2024 Rektora WUM z dnia 18 kwietnia 2024 r.)

	zagrożenia zdrowia lub życia. Podstawowe procedury obowiązujące w Polsce dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej. Odpowiedzialność zawodowa członków zespołu stomatologicznego. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, obowiązek zawiadomienia organów ścigania (art. 240 KK), mechanizm funkcjonowania procedury „Niebieskiej Karty” oraz Standardy Ochrony Małoletnich w placówkach medycznych.	
Wykład 11-15	Wykład 1 Obrażenia części twarzowej czaszki i jamy ustnej mogące występować w następstwie przemocy Urazy tkanek miękkich twarzy i jamy ustnej. Siniaki, otarcia, rany, oparzenia. Urazy warg, błony śluzowej i języka. Urazy zębów i przyzębia. Złamania zębów i kości części twarzowej czaszki. Charakterystyka i lokalizacja obrażeń. Obrażenia na różnym etapie gojenia. Obrażenia części twarzowej czaszki i jamy ustnej mogące występować w następstwie przemocy. Różnicowanie zmian urazowych i chorobowych. Znaczenie zgodności obrazu klinicznego z wywiadem. Wykład 2 Manifestacja kliniczna przemocy fizycznej w gabinecie stomatologicznym. Rozpoznawanie śladów pobicia, ugryzień ludzkich, oparzeń, złamań zębów i kości szczęk, urazów wędzidełka wargi u dzieci (objaw patognomoniczny dla maltretowania). Zaniedbanie (neglect) jako forma przemocy – drastyczny, nieleczony stan jamy ustnej, ból i infekcje u dzieci lub osób starszych wynikające z zaniechania opieki przez opiekunów.	HS_W17, HS_W20, HS_W21, HS_W52 HS_W58, HS_U03, HS_U44,
Seminarium 1-7	Rozpoznawanie klinicznych sygnałów przemocy – analiza psychologiczna przypadków. Analiza opisów przypadków i materiału klinicznego. Różnicowanie przypadkowych urazów od zmian mogących wzbudzać podejrzenie przemocy. Jak rozmawiać z pacjentem, gdy podejrzewamy przemoc? – wskazówki psychologiczne Ćwiczenie prowadzenia rozmowy i wywiadu ustrukturalizowanego. Formułowanie pytań o przemoc. Reagowanie na ujawnienie przemocy. Symulacje rozmów pacjent–higienistka stomatologiczna. Omówienie właściwego sposobu postępowania. Dziecko i osoba zależna w gabinecie stomatologicznym Analiza zachowania dziecka i opiekuna. Objawy możliwego zaniedbania. Sytuacje wymagające zwiększonej czujności. Przypadki dotyczące osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	HS_W17, HS_W20, HS_W21, HS_W52 HS_W58, HS_U03, HS_U44, HS_K03, HS_K08,

	doświadczających przemocy fizycznej i psychicznej. Omówienie właściwego sposobu postępowania.	
Seminarium 8-10	Seminarium 1 Rozpoznawanie klinicznych sygnałów przemocy u dziecka i osoby dorosłej – analiza przypadków. Analiza opisów przypadków i materiału klinicznego. Lokalizacja i charakter obrażeń. Ocena zgodności obrażeń z informacjami uzyskanymi w wywiadzie. Różnicowanie przypadkowych urazów od zmian mogących wzbudzać podejrzenie przemocy. Seminarium 2 Dokumentowanie podejrzenia przemocy. Praktyczne przygotowywanie opisu stwierdzonych zmian. Wskazówki dotyczące dokumentacji urazów jamy ustnej i twarzy. Analiza przykładowych błędów dokumentacyjnych.	HS_W17, HS_W20, HS_W21, HS_W52 HS_W58, HS_U03, HS_U44, HS_K03, HS_K08,

6. LITERATURA
Obowiązkowa
1. Włodarczyk D., Łazarewicz M., Psychologia w medycynie i naukach o zdrowiu, PZWL i PWN 2026 2. Profilaktyka profesjonalna w stomatologii. Zbigniew Janczuk .PZWL 3. Współczesna stomatologia wieku rozwojowego - Doroty Olczak-Kowalczyk, Joanny Szczepańskiej i Urszuli Kaczmarek, wyd. Med Tour Press, 2017 4. Podręcznik dla asystentek i higienistek stomatologicznych – red. A. Mielczarek, R. Kowalik, M. Najman, wyd. PZWL 2018 5. Podręcznik dla asystentek i higienistek stomatologicznych – red. Z. Jańczuk, wyd. PZWL wyd. 2009 6. Asystowanie w stomatologii – L.V. Barnett Wydaw. Urban&Partner, 2009
Uzupełniająca

7. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ		
Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
HS_W17, HS_W20, HS_W21, HS_W52 HS_W58, HS_U03, HS_U44, HS_K03, HS_K08,	Ocenianie formujące w sytuacjach ćwiczeniowych podczas zajęć pozwalające zweryfikować umiejętności i kompetencje (informacja zwrotna)	
HS_W17, HS_W20, HS_W21, HS_W52 HS_W58, HS_U03,	Końcowe zaliczenie pisemne: test składający się z 20 pytań zamkniętych z zakresu wiedzy zdobytej na zajęciach w Studium Psychologii Zdrowia oraz w Zakładzie Stomatologii Dziecięcej, przeprowadzony na ostatnich zajęciach.	Zdobycie minimum 60% pkt

HS_U44, HS_K03,
HS_K08,

8. INFORMACJE DODATKOWE

1. Zasady współpracy będą ustalane ze studentami na pierwszych zajęciach
 2. Wykłady z uwagi na liczebność grupy są prowadzone w dużej mierze metodami aktywizującymi.
 3. Studenci otrzymują materiały dydaktyczne wysyłane na adres Roku lub Starosty
 4. Sposób przeliczenia punktów z zaliczenia końcowego na ocenę:
 - 2,0 (ndst): poniżej 60% pkt
 - 3,0 (dst): 60-68% pkt
 - 3,5 (ddb): 69-74% pkt
 - 4,0 (db): 75-83% pkt
 - 4,5 (pdb): 84-89% pkt
 - 5,0 (bdb): 90-100% pkt
 5. W ramach samodzielnej pracy studenci są proszeni o:
 - przygotowanie się do zajęć (np. zapoznanie z wybranymi fragmentami piśmiennictwa i przygotowanie krótkiej wypowiedzi na ich temat; zaprezentowanie swojej wypowiedzi podczas zajęć za pomocą różnych technik aktywizujących (rundka z indywidualną wypowiedzią, praca w parach lub małych zespołach, dyskusja grupowa, quiz wprowadzający) - informacja zwrotna.
 - przygotowanie się do zaliczenia końcowego.
 6. Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest 100% obecności na wszystkich wykładach oraz seminariach oraz zaliczenie kolokwium na min 60%.
 7. Każda nieobecność musi być usprawiedliwiona. W przypadku wystąpienia usprawiedliwionej nieobecności zajęcia muszą zostać odrobione w formie uzgodnionej z prowadzącym.
- Liczba możliwych terminów zaliczenia przedmiotu: 2
- (tu należy zamieścić informacje istotne z punktu widzenia nauczyciela niezawarte w pozostałej części sylabusu, w szczególności w oparciu o regulacje wynikające z § 26 ust. 1 i 2, § 27 ust. 3 oraz § 28 ust. 1 Regulaminu Studiów wskazanie liczby terminów zaliczeń przedmiotu, w tym zaliczeń dopuszczających do egzaminu, oraz np. czy przedmiot jest powiązany z badaniami naukowymi, szczegółowy opis egzaminu, informacje o kole naukowym)*

Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusu przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusu w innych celach wymaga zgody WUM.

UWAGA

Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich